

HÖGSKOLAN
DALARNA

LUPP

- En sammanställning av åtta dalakommuners Lupp-undersökningar, 2010 - 2013

Johanna Jansson
Högskolan Dalarna

Johanna Jansson
Högskolan Dalarna
Januari, 2014

Innehållsförteckning

LUPP I DALARNA.....	4
FRITID.....	5
SKOLA	6
INFLYTANDE.....	7
TRYGGHET OCH HÄLSA	8
FRAMTID.....	9
ATT STUDERA RESULTATET PÅ GRUPPNIVÅ	10
REFERENSER.....	11

LUPP i Dalarna

Region Dalarna arbetar med att ta fram ett kunskapsbaserat strategidokument för det fortsatta arbetet med unga i åldrarna 13-25 år. Målet är att Dalarna ska bli och vara Sveriges bästa ungdomsregion. En viktig kunskapskälla i det arbetet är de Luppundersökningar som flera av Dalarnas kommuner har genomfört på högstadiet och gymnasiet.¹ Med bakgrund av detta görs denna sammanställning av de Luppundersökningar som genomförts i länet sedan 2010, närmare bestämt i Gagnef, Ludvika, Malung-Sälén, Mora, Rättvik, Smedjebacken Säter och Älvdalen.

Lupp står för lokal uppföljning av ungdomspolitiken och är ett enkätformulär som Ungdomsstyrelsen tagit fram i samarbete med kommuner och forskare. Enkätformulären finns i tre olika varianter riktade till olika målgrupper; högstadieungdomar, gymnasieungdomar och åldersgruppen 19-25 år. Enkäten är bred och innefattar områdena fritid, skola, politik, samhälle och inflytande, trygghet, hälsa, arbete och framtid. Syftet med enkäten är att:

kommunerna på ett enkelt sätt ska kunna ta reda på hur ungas situation ser ut lokalt och utveckla en effektiv ungdomspolitik som bygger på samarbete mellan olika sektorer.²

Denna sammanställning är relativt övergripande och inga jämförelser görs mellan kommunerna. Det beror på att kommunerna genomfört rapporterna på olika sätt. De redovisar svar på olika frågor och analyserar utifrån olika bakgrundsvariabler. Jämförelser försvåras även av att enkäten förändrades under 2011 då vissa frågor togs bort, omformulerades eller lades till. Vill man veta mer om resultaten i de olika kommunerna finns respektive kommuners rapport att tillgå.

¹ Region Dalarna. Offertförfrågan- nulägesrapport, unga i Dalarna. RD 2012/88

² LUPP på alla läppar: Ungdomsstyrelsen

Fritid

Fritiden är en betydande del i ungas liv. Den innehåller i många fall upplevelse av gemenskap och är en viktig del av identitetsskapandet. Det finns många tänkbara positiva effekter av fritid och fritidsaktiviteter såsom att ingå i sociala sammanhang, lära sig annat än vad skolan erbjuder och att skapa ett eget ansvar. Men fritid kan också utgöra en problemfylld del i livet. Det kan vara då man upplever ensamhet och/eller att de negativa känslorna tar över.³

Hur mycket finns det att göra på fritiden? Luppresultaten visar generellt att ungdomarna tycker att det finns ganska mycket att göra på fritiden. Något mer nöjda är ungdomarna på högstadiet än de på gymnasiet. Bland gymnasieungdomarna upplever ofta flickorna att det finns mindre att göra på fritiden än pojkarna.

Vad brukar ni göra på fritiden? Vanliga fritidssysselsättningar är att idrotta, både inom och utanför idrottsklubb, läsa och sjunga, spela instrument och skapa musik etc. Högstadieungdomarna går på ungdomens hus, fritidsgård eller liknande i större utsträckning än gymnasieeleverna. Intressant är att pojkarna vanligtvis besöker ungdomens hus eller fritidsgårdar i betydligt större utsträckning än flickor.

Var träffar oftast ungdomarna sina kompisar på fritiden? De flesta ungdomar träffas hemma hos varandra. Andra vanliga ställen är sport-/idrottshall eller på något annat ställe i samband med idrott, utomhus eller i centrum.

Föreningsengagemang. Luppresultatet visar generellt att fler än hälften av ungdomarna är medlemmar i någon förening. Absolut vanligast är det att ungdomarna är medlemmar i någon idrottsförening.

Ungdomens hus och fritidsgårdar besöks oftare av pojkar än flickor.

De äldre ungdomarna är mindre nöjda med fritidsutbudet.

³ Ungdomsstyrelsen, 2007:14. Fokus07. En analys av ungas hälsa och utsatthet.

Skola

Trivsel, och en lugn och trygg atmosfär i skolan är en skyddsfaktor för psykisk hälsa. Mobbing och skolk resulterar i det motsatta. Fullständiga betyg från grundskolan är viktigt. Det beror bland annat på att det i dagsläget är svårt att ta sig in på arbetsmarknaden utan fullständiga betyg. Skolan en viktig del i ett hälsofrämjande arbete och för att förbättra ungas framtidsutsikter.⁴

Generellt är skolan ett område i Lupp-enkäten där man kan se skillnader i resultatet mellan kommuner och inom kommuner eftersom situationen kan se olika ut på olika skolor.

Är ungdomarna nöjda med skolsituationen? Generellt är både högstadie- och gymnasieeleverna relativt nöjda med sin skolsituation och sin utbildning. I de flesta fall tycker eleverna att det är bra stämning på skolan, i vissa fall verkar det dock vara sämre stämning på högstadier än på gymnasium. Vanligt förekommande är också att pojkarna tycker att flickorna får bättre möjligheter än dem i skolan. Det gäller både på högstadiet och på gymnasiet.

Pojkarna tycker att flickor får bättre förutsättningar än dem i skolan.

Bemötande. Det varierar mellan kommunerna och skolorna huruvida högstadie- och gymnasieeleverna tycker att elever och lärare bemöter varandra med respekt men i genomsnitt verkar omkring varannan elev instämma i att man bemöter varandra med respekt.

Det är vanligtvis något bättre stämning och mindre mobbing på gymnasium än på högstadieskolor.

Mobbing och rasism. Mobbing och rasism förekommer, dock i något olika utsträckning mellan kommunerna. Generellt verkar dock mobbing vara mer vanligt förekommande på högstadiet än på gymnasiet. När det gäller rasism är det svårt att utläsa om det förekommer oftare på högstadiet eller gymnasiet.

⁴ Vinnerljung m.fl. 2001. & Pihlblad & Åberg, 2011

Inflytande

Att ungdomar ges möjlighet att delta aktivt i samhället är inte bara en rättighetsfråga. Ungdomars erfarenheter och perspektiv är också en viktig resurs för de som fattar beslut på alla nivåer i samhället.⁵

Hur stort är intresset för politik och samhällsfrågor?

Intresset för samhällsfrågor är i regel större än intresset för politik. Ungefär en av fyra är intresserade av politik på högstadiet och något fler på gymnasiet. Ofta visar resultatet på gymnasiet att flickorna är intresserade av politik i större utsträckning än pojkarna. Ungefär 30-40 procent brukar svara att de är intresserade av samhällsfrågor, både på högstadiet och på gymnasiet.

Vill ungdomarna vara med och påverka? Det är ofta fler flickor än pojkar som vill vara med och påverka i frågor som rör den egna kommunen. Totalt omkring 40 procent brukar vilja vara med och påverka. De som inte vill det svarar främst att de inte är tillräckligt intresserade, att de inte tror att det spelar någon roll eftersom ingen lyssnar i alla fall eller att de inte vet hur de ska göra. Många ungdomar tror inte att det har så stora möjligheter att föra fram sina åsikter till dem som bestämmer i kommunen.

Intresset för samhällsfrågor är större för än intresset för politik.

Strax under hälften av ungdomarna brukar svara att de vill vara med och påverka i kommunen.

Många ungdomar tror att de inte har så stora möjligheter att

⁵ <http://www.regeringen.se/sb/d/2479/a/117782> 2011-02-14

Trygghet och hälsa

Enligt Statens offentliga utredningar mår de flesta ungdomar bra. Trots detta framgår det att det under de senaste 10-20 åren blivit vanligare att ungdomar är nedstämda, oroliga, har svårt att sova och värk. Problemen beskrivs ofta som stressrelaterade. En förklaring till denna ökning kan vara att det blivit svårare för unga att få arbete. En annan förklaring kan knytas till individualiseringen som växer fram. De menar att de nya möjligheter som har öppnats gör livet mindre förutsägbart. Det är å ena sidan positivt men ställer å andra sidan krav på unga att själva välja vilka liv de vill leva.⁶

Hur bedömer ungdomarna sin egen hälsa? De flesta ungdomar, både på högstadiet och på gymnasiet bedömer att deras egen hälsa är god. Intressant är dock att det är fler pojkar än flickor som upplever att deras hälsa är mycket bra medan flickorna istället i större utsträckning svarar att den är ganska bra. Detta betyder att flickorna generellt skattar sin egen hälsa något lägre än vad pojkarna gör. Trots att de flesta mår bra så svarar omkring hälften att de har problem med stress eller sömnsvårigheter minst en gång i veckan.

Pojkarna bedömer sin egen hälsa som något bättre än vad flickorna gör.

Hur ser ungdomarnas tränings- och motionsvanor ut? Vanligtvis är det betydligt fler än hälften av ungdomarna som tränar så att de blir andfådda eller svettas flera gånger i veckan eller varje dag.

Flickor börjar dricka alkohol tidigare än pojkar.

Alkohol- och drogvänor. Andelen som röker och snusar verkar variera något mellan kommunerna men generellt röker flickorna i större utsträckning än pojkarna medan pojkarna snusar i större utsträckning än flickorna. På högstadiet är det relativt få som röker eller snusar. På gymnasiet kan det vara upp till 20 procent som röker eller snusar.

Betydligt fler än hälften av ungdomarna tränar regelbundet.

När det gäller alkoholvanor är det tydligt att flickor börjar dricka alkohol tidigare än pojkarna. På högstadiet dricker sig flickor berusade oftare än vad pojkarna gör. På gymnasiet är skillnaderna mellan könen inte lika stora.

Trygghet. De flesta ungdomar känner sig trygga i sin vardag, i hemmet, i klassrummet och utomhus i det egna bostadsområdet på dagen, men samtidigt är det viktigt att komma ihåg att det finns dem som inte gör det. Det finns även ställen där ungdomarna känner sig mindre trygga exempelvis på fritidsgårdar och uteställen.

⁶ SOU 2006:77. *Ungdomar stress och psykisk ohälsa. Analyser och förslag till åtgärder*. Slutbetänkande av utredningen om ungdomars psykiska hälsa. Stockholm: Fritzes.

Framtid

Många landsbygdsområden och mindre städer har en åldrande och minskande befolkning. Många unga väljer att lämna dessa platser i samband med eller efter att de har gått ut gymnasiet. Denna grupp utgör en stor del av den totala befolkningsminskningen.

Vad vill ungdomarna göra när de gått ut högstadiet respektive gymnasiet? De allra flesta högstadieungdomar vill studera på gymnasiet, antingen i den egna kommunen eller i någon annan kommun, efter högstadiet. Gymnasieeleverna vill helst studera på högskola eller universitet i Sverige, jobba utomlands eller i Sverige eller resa. Flickorna verkar vilja resa och studera utomlands i större utsträckning än pojkarna. Pojkarna verkar däremot vilja jobba i kommunen eller i närliggande kommun i större utsträckning än flickorna.

Hur många tror att de kommer att flytta från kommunen? Ungefär hälften av högstadieungdomarna tror att de kommer att flytta från kommunen. Bland gymnasieeleverna är det något fler, omkring 60 - 70 procent som tror att de kommer att göra det. På högstadiet verkar flickorna tro att de kommer att flytta från kommunen i större utsträckning än pojkarna. På gymnasiet är det utifrån dessa enkätundersökningar svårt att avgöra om det finns några könsskillnader i svaret på frågan.

Varför vill ungdomarna flytta? De vanligaste anledningarna till varför ungdomarna vill flytta från kommunen är studier, arbete eller att man vill prova på någonting nytt.

Varför vill ungdomarna bo kvar i kommunen eller flytta tillbaka? De vanligaste anledningarna till varför ungdomarna vill bo kvar i kommunen eller flytta tillbaka är släkt och familj, pojk-/flickvän eller kompisar och närheten till naturen.

Kan ungdomarna tänka sig att starta eget företag i framtiden? Omkring hälften av ungdomarna brukar svara att de kan tänka sig att starta eget företag i framtiden.

Flickorna på gymnasiet tror att de kommer att flytta från kommunen i större utsträckning än pojkarna.

De flesta ungdomar ser positivt på sin egen framtid, både på högstadiet och på gymnasiet.

Hur ser ungdomarna allmänt på framtiden för egen del? Positivt är att de flesta ser positivt på sin framtid, både på högstadiet och på gymnasiet. Ungefär 15 procent brukar svara att de varken ser positivt eller negativt på sin egen framtid och om kring fem procent har en negativ syn på sin egen framtid. Resten är positiva till sin egen framtid.

Att studera resultatet på gruppnivå

Lupp-enkäten lämpar sig bra för att undersöka ungdomars situation på gruppnivå, och det är också oftast så den används. I de lupp-rapporter som sammanställts har materialet studerats utifrån bakgrundsfaktorerna, kön, ålder/årskurs, skola och socioekonomiska faktorer. Dessa bakgrundsfaktorer är vanliga att analysera materialet utifrån men även andra bakgrundsfaktorer är möjliga.

Kön. Flickor och pojkars svar skiljer sig vanligtvis åt i flera avseenden. Exempelvis kan man se att flickor ofta skattar sin hälsa något lägre än pojkar och att flickorna oftare är drabbade av stressrelaterade symptom såsom huvud- och magont. Flickorna vill i större utsträckning ut och resa eller studera utomlands än vad pojkarna vill men pojkarna tycker att flickorna får bättre möjligheter än dem i skolan.

Ålder. Relativt ofta görs jämförelser mellan olika åldersgrupper, främst mellan högstadiet och gymnasiet. Exempelvis brukar högstadieelevernas och gymnasieelevernas framtidsplaner se lite olika ut. Det är fler på gymnasiet än högstadiet som tror att de kommer att flytta från kommunen där de bor. Högstadieungdomarna brukar överlag vara något mera nöjda med sin livssituation än vad gymnasieungdomarna är.

Skola. Används skola som bakgrundsfaktor är syftet ofta att studera hur förhållandet skiljer sig mellan skolorna. Det händer att det finns betydande skillnader exempelvis när det gäller hur nöjda eleverna är med undervisningen och om mobbning förekommer. Är skolorna placerade i olika delar av kommunen, exempelvis stad och landsbygd, är det sannolikt att även andra resultat skiljer sig åt, exempelvis utbudet av fritidsaktiviteter.

Socioekonomi. Socioekonomi är också en faktor som påverkar ungdomarna. Exempelvis kan föräldrarnas utbildningsnivå användas som variabel för detta. I andra Lupp-undersökningar⁷ blir det tydligt att föräldrars utbildningsbakgrund bland annat påverkar ungdomarnas allmänna syn på deras egen framtid och tankar om framtida studier.

⁷ Jmf. Jansson, Johanna & Kostela, Johan. 2011. Unga vuxna i Gävleborg 2011 - resultat av en enkätstudie och förslag på insatsområden. Dalarnas forskningsråd.

Referenser

<http://www.regeringen.se/sb/d/2479/a/117782> 2011-02-14

Jansson, Johanna & Kostela, Johan. 2011. *Unga vuxna i Gävleborg 2011 - resultat av en enkätstudie och förslag på insatsområden*. Dalarnas forskningsråd.

Jansson, Johanna & Kostela, Johan. 2013. *Ung i Mora 2013. Resultat av LUPP-enkät genomfördes under hösten 2012*. Högskolan Dalarna.

Jansson, Johanna & Kåks, Helena. 2010. *Ung i Älvdalen 2010 – Killar och tjejer om fritid, skola, politik, hälsa, trygghet, arbete och framtid*. Dalarnas forskningsråd.

Ludvika kommun. *Lupp 2012. Lokal uppföljning av ungdomspolitiken i Ludvika kommun*.

Malung-Sälens kommun. *Att vara ung i Malung-Sälens kommun. LUPP – lokal uppföljning av ungdomspolitiken 2012*.

Pihlblad, Maria & Åberg, Gunnar (2011) *Att främja barns och ungas psykiska hälsa. Vägledning inför val och implementering av metoder*. Karolinska institutets folkhälsoakademi 2011:22

Region Dalarna. Offertförfrågan- nulägesrapport, unga i Dalarna. RD 2012/88

Rättviks kommun. *Att vara ung i Rättvik. Lokal uppföljning av ungdomspolitiken*.

Smedjebackens kommun. *Smedjebacken från LUPP till handling*.

Stenberg, Torben. *Lupp 2012. Åk 7-9. Gagnef*. Gagnefs kommun.

Säters kommun. *Att vara ung i Säter. Lokal uppföljning av ungdomspolitiken*.

Ungdomsstyrelsen, 2007:14. Fokus07. *En analys av ungas hälsa och utsatthet*.

Ungdomsstyrelsen. 2010. *LUPP på allas läpp. Utvärdering av projektet Lupp*. Ungdomsstyrelsens skrifter 2010:4.

Vinnerljung, Bo, Sallnäs, Marie & Kyhle Westermark, Pia (2001). *Sammanbrott vid tonårsplaceringar: om ungdomar i fosterhem och på institution: en rapport från CUS*. Stockholm: Centrum för utvärdering av socialt arbete (CUS), Socialstyr.

SOU 2006:77. *Ungdomar stress och psykisk ohälsa. Analyser och förslag till åtgärder.*
Slutbetänkande av utredningen om ungdomars psykiska hälsa. Stockholm: Fritzes.

HÖGSKOLAN
DALARNA

Högskolan Dalarna, 791 88 Falun. Telefon 023-778000. www.du.se